

ЗАТВЕРДЖУЮ

ДЕКАН ФАКУЛЬТЕТУ МОРСЬКОГО
ПРАВА ТА МЕНЕДЖМЕНТУ НУ «ОМА»

САВІНОВА Н. А.

« 26 »

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУДНОПЛАВНИХ
КОМПАНІЙ»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Факультет	Морського права та менеджменту
Кафедра	Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті

2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління економічною діяльністю судноплавних компаній» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки магістра «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту»

Розробник: Примачов М.Т., д.е.н., професор

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті

Протокол від «26» серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри ЕТ та ПМТ Примачов М.Т.

Секретар кафедри ЕТ та ПМТ Голубкова І.А.

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Управління економічною діяльністю судноплавних компаній» є засвоєння економічних процесів на підприємствах морського транспорту та їх аналіз за допомоги здійснення розрахунки показників діяльності цих підприємств. Засвоєння закономірностей управління стійкістю функціонування судноплавних компаній в реальних умовах циклічних змін у світовому ринку морської торгівлі. Засвоєння методів і принципів забезпечення ефективності операторської діяльності, незважаючи на зовнішні загрози та внутрішні ризики. Спеціалісти морського транспорту повинні оволодіти основами теорії збалансованого розвитку, що розкриває сутність поведінки підсистем ринку морської торгівлі. При цьому магістр з менеджменту морського транспорту повинен володіти необхідною інформацією з характеру зміни процесів в глобальному морському транспортному просторі.

Економічний розвиток кожного транспортного підприємства та його працівників і акціонерів залежить від уміння використовувати економічні принципи, що сприяють зростанню соціальних і господарських результатів при обмежених ресурсах транспортного комплексу держави та глобальної системи в цілому. Тому найважливішою метою викладання дисципліни є придбання курсантами зацікавленості у вивченні економічних процесів і в поясненні важливіших закономірностей господарського та соціального розвитку основних операторів структурних підсистем глобального транспортного простору за критеріями системної безпеки.

Головна роль у формуванні відзначених процесів належить теорії економічної поведінки за критеріями стійкого розвитку та позиціонування судноплавних компаній у системи ринку транспортних послуг з урахуванням змін базових параметрів морської транспортної індустрії.

Програма курсу «Управління економічною діяльністю судноплавних компаній» сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в

свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Робоча програма складена відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту» підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент

Мова навчання: українська.

Статус дисципліни: вибіркова.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності:

- ЗКЗ. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- ФК 2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;
- ФК 4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;
- ФК 9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію;

Програмні результати навчання:

- ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;
- ПРН 7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;
- ПРН 10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;
- ПРН 11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу;

Кількість кредитів ЄКТС: **4 кредитів**
Форма підсумкового контролю: **екзамен**

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Управління економічною діяльністю судноплавних компаній» передбачає здобуття студентом наступних результатів навчання:

- знати загальні основи розвитку морського судноплавства;
- знати категорії, принципи і правила функціонування ринку морської торгівлі;
- знати предмет і метод управління результатами судноплавних компаній;
- знати принципи реалізації ділової активності в умовах міжнародного розподілу праці;
- знати та розуміти систему управління окремими транспортно-економічними зв'язками;
- знати основні риси регіональних морських транспортних систем і тенденцій їх розвитку;
- знати та розуміти особливості підприємництва і бізнес-структур в сучасній транспортній індустрії;
- розуміти категорійний апарат позиціонування операторів ринку транспортних послуг;
- розуміти техніку прийняття рішень в умовах обмеженості часу і ресурсів;
- знати джерела фінансування, розвитку і поточної діяльності флоту. Розуміння ціноутворення в основних структурах ринку транспортних послуг;
- знати та розуміти альтернативності розвитку в умовах обмеженості ресурсів;
- розуміти задачі розвитку судноплавства і державної стратегії в системі транспортної безпеки;

- розуміти роль людського капіталу в покращенні розвитку морського судноплавства;
- уміти зробити оцінку ситуацій за критеріями альтернативних рішень, які забезпечують максимізацію показників за факторами ефекту масштабу і оптимальності витрат;
- розуміти транспортну політику і цілей державного керівництва;
- уміти складати баланси результатів і витрат системи, вибору зони діяльності за критеріями стійкості функціонування;
- знати значення економічного механізму забезпечення транспортної стабільності і формування стратегії розвитку;
- уміти давати наукове пояснення процесам, які відбуваються в світі транспортного бізнесу й участі в цьому процесі України;
- уміти пояснити своєрідність транспортної стратегії України і тенденції ефективного розвитку;
- уміти науково обґрунтовувати доцільність розширення зони національного транспорту;
- уміти системно пояснити процеси, які відбуваються в транспортній галузі України;
- уміти оцінити наслідки пасивності транспортної політики України і тенденції її інтеграційних намірів;
- уміти науково обґрунтовувати доцільність конкурентного розвитку національної транспортної індустрії;
- уміти використати теоретичні положення з розвитку транспорту в практичній діяльності на морському флоті;
- уміти приймати рішення при виникненні конкретних підприємницьких задач розвитку транспорту.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
	Кількість аудиторних Лекції	Практичні (семінарські)	Кількість аудиторних Лекції	Практичні (семінарські)	Кількість аудиторних Лекції	Практичні (семінарські)
Розділ 1. Загальні принципи формування потенціалу судноплавних компаній						
Тема 1. Економічні умови розвитку торговельного судноплавства	2	2		1	1	
Тема 2. Комплексність та збалансованість стану ринку морської торгівлі	2		2			
Тема 3. Технічні і технологічні характеристики флоту судноплавних компаній	2	2		1	1	
Тема 4. Критеріальні вимоги до ефективності технології морських перевезень	2	2				
Тема 5. Принципи управління розвитком і роботою торговельного флоту	2	2		1	1	
Тема 6. Нормування ефективного використання суден	2		2			
Тема 7. Програмування заходів з забезпечення стійкості судноплавної компанії	2	2				
Тема 8. Умови оптимізації стану судноплавних компаній	2	2		1	1	
Тема 9. Ризики фінансової стійкості судноплавних компаній	2	2				
Тема 10. Показники транспортних ресурсів судноплавних компаній	2		2			
Тема 11. Інституціональні фактори регулювання діяльності флоту				1	1	
Тема 12. Інтеграційні технології доставки вантажів	2	2				
Тема 13. Особливості коестерного судноплавства	2		2	1		1
Разом за розділом 1	24	16	8	6	5	1

Розділ 2.Управління ефективною функціональною діяльністю судноплавної компанії						
Тема 1.Управління роботою суден на напрямках транспортних перевезень	2	2		1	1	
Тема 2.Менеджмент роботи транспортних суден на лінії	2	2				
Тема 3.Управління роботою пасажирського флоту				1		1
Тема 4. Управління роботою флоту промислових корпорацій						
Тема 5. Результуючі економічні показники роботи транспортного судна	2	2		1	1	
Тема 6. Експорт транспортних послуг в системі економічних показників судноплавної компанії						
Тема7. Прогнозування розвитку морських перевезень	2		2	1	1	
Тема 8. Економіко-експлуатаційне обґрунтування транспортно-технологічних систем	2	2		1		1
Тема 9. Управління розвитком контейнерного флоту	2	2		1		1
Тема. 10. Управління капітальними активами судноплавної компанії						
Тема 11. Формування стратегії системного розвитку судноплавної компанії	2	2				
Тема 12. Організація планування економічних процесів				1	1	
Тема 13. Принципи і методи планування морських перевезень	2		2			
Разом за розділом 2	16	12	4	7	4	3
Розділ 3.Управління сукупністю результатів судноплавних компаній						
Тема 1. Особливості формування доходів у сегментах ринку морської торгівлі	2	2				
Тема 2. Класифікація експлуатаційних витрат торговельного флоту	2	2				
Тема 3. Особливості калькуляції витрат в іноземних судноплавних компаніях	2		2	1		1
Тема 4. Обґрунтування якісних параметрів роботи флоту				1	1	
Тема 5. Концепція бізнес-плану судноплавної компанії	2	2				
Тема 6. Управління економічністю експлуатаційної діяльності флоту						

Тема7. Формування позиції судноплавної компанії у тенденції розвитку ринку морської торгівлі	2	2		1	1	
Тема8. Виробничо-фінансовий план судна	2		2			
Тема9. Загальні принципи і структура аналізу ситуації на судноплавному ринку	2	2		1	1	
Тема 10. Аналіз роботи флоту судноплавної компанії	2		2			
Тема 11. Аналіз фінансової стійкості підприємств морського транспорту	2	2		1		1
Тема 12. Санація та відновлення фінансового стану підрозділів морського транспорту	2		2			
Разом за розділом 3	20	12	8	5	3	2
Всього аудиторних годин	60	40	20	18	12	6
Самостійна робота (години)	90			132		
з них на виконання індивідуального завдання **				10 РФ		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	150			150		

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми
1	Економічні умови розвитку торговельного судноплавства
2	Показники транспортних ресурсів судноплавних компаній
3	Особливості костерного судноплавства
4	Прогнозування розвитку морських перевезень
5	Принципи і методи планування морських перевезень
6	Особливості калькуляції витрат в іноземних судноплавних компаніях
7	Обґрунтування якісних параметрів роботи флоту
8	Аналіз роботи флоту судноплавної компанії
9	Санація та відновлення фінансового стану підрозділів морського транспорту
10	Економіко-експлуатаційне обґрунтування транспортно-технологічних систем
11	Управління капітальними активами судноплавної компанії
12	Аналіз фінансової стійкості підприємств морського транспорту

5. Завдання для самостійної роботи

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.

№ з/п	Назва теми
1.	Економічні умови розвитку торговельного судноплавства
2.	Комплексність та збалансованість стану ринку морської торгівлі
3.	Технічні і технологічні характеристики флоту судноплавних компаній
4.	Критеріальні вимоги до ефективності технології морських перевезень
5.	Принципи управління розвитком і роботою торговельного флоту
6.	Нормування ефективного використання суден
7.	Програмування заходів з забезпечення стійкості судноплавної компанії
8.	Умови оптимізації стану судноплавних компаній
9.	Ризики фінансової стійкості судноплавних компаній
10.	Показники транспортних ресурсів судноплавних компаній
11.	Інституціональні фактори регулювання діяльності флоту
12.	Інтеграційні технології доставки вантажів
13.	Особливості костерного судноплавства
14.	Управління роботою суден на напрямках транспортних перевезень
15.	Менеджмент роботи транспортних суден на лінії
16.	Управління роботою пасажирського флоту
17.	Управління роботою флоту промислових корпорацій
18.	Результуючі економічні показники роботи транспортного судна
19.	Експорт транспортних послуг в системі економічних показників судноплавної компанії
20.	Прогнозування розвитку морських перевезень
21.	Економіко-експлуатаційне обґрунтування транспортно-технологічних систем
22.	Управління розвитком контейнерного флоту

23.	Управління капітальними активами судноплавної компанії
24.	Формування стратегії системного розвитку судноплавної компанії
25.	Організація планування економічних процесів
26.	Принципи і методи планування морських перевезень
27.	Особливості формування доходів у сегментах ринку морської торгівлі
28.	Класифікація експлуатаційних витрат торговельного флоту
29.	Особливості калькуляції витрат в іноземних судноплавних компаніях
30.	Обґрунтування якісних параметрів роботи флоту
31.	Концепція бізнес-плану судноплавної компанії
32.	Управління економічністю експлуатаційної діяльності флоту
33.	Формування позиції судноплавної компанії у тенденції розвитку ринку морської торгівлі
34.	Виробничо-фінансовий план судна
35.	Загальні принципи і структура аналізу ситуації на судноплавному ринку
36.	Аналіз роботи флоту судноплавної компанії
37.	Аналіз фінансової стійкості підприємств морського транспорту
38.	Продуктивність праці моряків в системі управління роботою флоту
39.	Звітність менеджменту судна і контроль стану судна і регіону плавання
40.	Санація та відновлення фінансового стану підрозділів морського транспорту

6. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних завдань	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Контрольна робота	-	+

ТЕМИ ДО ПІДГОТОВКИ

- 1.Формування параметрів окремих сегментів ринку морської торгівлі
- 2.Глобальні морські інститути та адміністрування за критеріями збалансованості та безпеки

3. Закономірності та параметри формування структурних підрозділів морської транспортної індустрії.
4. Умови формування економічного потенціалу структурних підрозділів морської транспортної індустрії.
5. Продуктивність праці моряків в системі управління роботою флоту
6. Звітність менеджменту судна і контроль стану судна і регіону плавання
7. Загальна характеристика виробничого процесу на морському транспорті.
8. Форми організації судноплавства, а також організація роботи судів на напрямках трампових перевезень.
9. Стратегія фінансування розвитку СК
10. Планування роботи флоту, а також система планування перевезень.
11. Принципи стійкого позиціонування СК в умовах сучасного світового стану.

7. Методи контролю

Студенти опановують зміст навчальної дисципліни у наступних видах навчальної роботи: опрацювання лекційних матеріалів, підготовка до практичних занять, надання відповідей на тести з тем курсу; виконання практичних завдань, обговорення конкретних ситуацій на практичних заняттях; розв'язання задач.

Поточне оцінювання студентів здійснюється у вигляді демонстрації їх результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу; розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків; виступ на практичних з рефератом, в дискусії.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *екзамен*.

Методи демонстрації здобутих результатів навчання

№ п/п	Результати навчання	Методи демонстрації	Інструменти, обладнання та ПЗ, які використовуються для демонстрації здобутих РН за НД (за потребою)
1	Знати загальні основи розвитку морського судноплавства	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях	
2	Знати принципи реалізації ділової активності в умовах міжнародного розподілу праці	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, аналітичним звітом, есе, в дискусії	
3	Знати сутність економічних процесів на рівні окремих судноплавних компаній та їх інтеграції	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, аналітичним звітом, есе, в дискусії	
4	Знати основні рисни регіональних морських транспортних систем і тенденцій їх розвитку	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, аналітичним звітом, есе, в дискусії	
5	Знати особливості підприємництва і бізнес-структур в сучасній транспортній індустрії	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, аналітичним звітом, есе, в дискусії	
6	уміти виявити проблеми ризиків при формуванні участі України в міжнародному розподілі праці.	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків	
7	уміти науково обґрунтовувати доцільність розширення зони	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях	

	національного транспорту		
8	уміти оцінити наслідки пасивності транспортної політики України і тенденції її інтеграційних намірів	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних	

8. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
A	відмінно	Студент проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похилості
B	добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує справи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно
C		Студент уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E		Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

F	не задовільно з обов'язков им повторним вивченням	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
---	---	---

9. Рекомендована література

Основна:

1. Кокин А. С. Международная морская перевозка груза: право и практика / А. С. Кокин. – ВолтерсКлувер, 2007. – 584 с.
2. Винников В. В. Экономика морского транспорта. Одесса: Феникс, 2011. - 944 с.
3. Кендалл Л. К. Экономика: и организация работы флота.- Транспорт, 2003. – 540 с.
4. Примачев Н. Т., Примачева Н. Н. Торговые порты в системе международных транспортно-экономических связей. – Одесса: Автограф, 2008. – 283с.
5. Плужников К. И. Глобализация производства и распределения транспортных услуг. / К. И. Плужников. – 2004. – 258 с.
6. Бланк Ш. П., Митаишвили А. А., Легстаев В. А. Экономика внутреннего водного транспорта. – транспорт, 1994.
7. Винников В. В., Е. Д. Крушкин, Е. Д. Быкова Системы технологий на морском транспорте. – Одесса: Феникс, 2010. – 576 с.

Допоміжна:

1. Боняр С. М. Судоводство река-море: проблемы развития судовладельческих компаний. Одесса:, ИПРиЭЭИ, 2009. – 288 с.
2. Котлубай А. М. Торговое судоходство Украины: проблемы и перспективы развития. Одесса: ИПРиЭЭИ, 2008. – 379 с.
3. Миусов М. В. Стратегия позиционирования транспортного потенциала в глобальном рынке морской торговли. – Одесса: Автограф, 2006. – 232с.
4. Николаева Л. Л., Цымбал Н. Н. Морские перевозки. – Одесса, Феникс, 2005.- 436 с.
5. Примачев Н. Т. и др. Экономические основы функционирования морского рынка транспортных услуг. – Одесса: Автограф, 2004. – 329 с.
6. Примачев Н. Т., Примачева Н. Н. Морские торговые порты в системе интермодальных транспортных сообщений. – Одесса: ИПРиЭЭИ, 2001. – 214с.

7. Транспортная система мира. – М.: Транспорт, 2001. – 467 с.
8. Школа А. В. Проекты развития портов Украины. Одесса: Рекламсервис, 2009. – 241 с.
10. Alderton P. M. Sea Transport: operation and economics. – London: Thomas Reed. 2008

10. Інформаційні ресурси Інтернеті

1. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2017_en.pdf - Review of maritime transport 2017.
2. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2018_en.pdf -Review of maritime transport 2018.
3. <https://mtu.gov.ua>- Міністерство інфраструктури України.
4. <http://cfts.org.ua/analitics> - Центр транспортних стратегій.

11. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни